

Rijksoverheid

Communicatiehandvatten en -boodschappen voor
overheids- en kennisorganisaties

Effectief communiceren over rijden onder invloed

Inhoudsopgave

1. Aanleiding	3
2. Samenvatting	4
3. Achtergrond	6
4. Uitgangspunten CASI-traject	10
5. Het message house	11
6. Hoofdboodschap	12
7. Subboodschappen	13
8. Voorbeeldpassages	14
9. Checklist	16
10. Disclaimers en verwijzingen	18
11. Bronnen	19

1. Aanleiding

Ieder jaar vallen in Nederland bijna 600 doden en bijna 20.000 ernstig gewonden in het verkeer. In het [Strategisch Plan Verkeersveiligheid](#) is rijden onder invloed benoemd als één van de belangrijkste verkeersveiligheidsrisico's. Om ongelukken door rijden onder invloed terug te brengen, stelde de overheid een integrale aanpak op.

Deze integrale aanpak bestaat uit 4 pijlers:

- 1) Werken aan integraal beleid
- 2) Prevalentie en onderzoek
- 3) Verbeteren van communicatie en voorlichting
- 4) Versterkte handhaving

Deze handreiking draagt bij aan de derde pijler.

Een ingewikkeld onderwerp

Rijden onder invloed van alcohol, drugs en medicijnen die de rijvaardigheid kunnen beïnvloeden zorgt voor onveilig gedrag in het verkeer. Dit gedrag vergroot de kans op verkeersongelukken. Voor de bestuurder, maar ook voor passagiers of medeweggebruikers.

Communicatie over rijden onder invloed is ingewikkeld, gezien de diversiteit aan middelen, doelgroepen, maatregelen bij overtreding en de context waarin wordt gebruikt. Om eenduidig, strategisch en vooral effectief te communiceren over rijden onder invloed bieden we vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat deze praktische handreiking aan. In het bijzonder communiceren we over het vergroten van het risicobesef over rijden onder invloed. Elke partij die communiceert over rijden onder invloed kan deze handreiking gebruiken. Ook binnen bestaande communicatiestrategieën voor specifieke doelgroepen.

Aan de basis van die communicatie staan verschillende overwegingen en inzichten. Deze ontstonden uit een CASI-traject.

Denk hierbij onder andere aan:

- Wettelijke kaders
- Communicatierisico's
- Psychologische invloedsfactoren

In een apart hoofdstuk zetten we deze uitgangspunten onder elkaar.

Waarom we alcohol en drugs niet eenduidig benaderen

Communicatie over drugs heeft extra aandacht nodig, omdat een ontmoedigingscampagne onbedoelde effecten kan hebben. Denk aan het opwekken van nieuwsgierigheid, bijdragen aan stigma over mensen die gebruiken, of de suggestie wekken dat drugsgebruik meer voorkomt dan daadwerkelijk gebeurt. Om deze reden adviseren we een bredere blik en boodschap dan bijvoorbeeld bij de succesvolle Bob-campagne.

Het message house

Communicatie over rijden onder de invloed van alcohol, drugs en rijgevaarlijke medicijnen is een groot domein. Veel deskundige partijen, autoriteiten binnen hun vakgebied, zijn hier al bij betrokken. Zij communiceren met eigen boodschappen over de thema's die voor hen van belang zijn. Rondom handhaving of wetenschap, bijvoorbeeld. Het is hierbij wel belangrijk dat we kijken hoe deze boodschappen optellen tot één geheel. Daarvoor stelden we een message house op. Met een overkoepelende hoofdboodschap, en subboodschappen voor uiteenlopende middelen. Het message house is dus echt een handvat, waarbinnen we de vrijheid behouden van betrokken partijen om hun doelgroepen op hun eigen manier te benaderen.

2. Samenvatting

Rijden onder invloed van drugs, alcohol of rijgevaarlijke medicijnen is verboden. Klinkt simpel en overduidelijk, maar deze boodschap vraagt in werkelijkheid om heel wat nuance.

Zo is er een wettelijke norm, die grenzen stelt aan bijvoorbeeld het alcoholpromillage of de bestanddelen van bepaalde medicatie die van invloed is op het rijgedrag. Maar er is ook een sociale norm. Wat we als maatschappij acceptabel vinden. Bovendien verschilt het risicobewustzijnsniveau voor verschillende typen drugs en medicatie. Een voorbeeld: het risico van rijden onder invloed van alcohol is vaak bekend, maar bij het gebruik van rijgevaarlijke medicatie of lachgas is dit veel minder het geval. Hetzelfde geldt voor het besturen van een fiets onder invloed, ten opzichte van bijvoorbeeld een auto.

Om effectief over dit onderwerp te communiceren, is het belangrijk te bepalen waar we welke norm hanteren. En het is belangrijk te bepalen welke boodschap we overkoepelend verspreiden, en waar we differentiëren per middel, doelgroep en thema.

Inzichten en uitgangspunten

Iedere partij die communiceert over rijden onder invloed heeft zijn eigen doelgroep en zijn eigen expertise. Het is belangrijk dat we die opgebouwde autoriteit gebruiken en aansluiten op bestaande strategieën. Maar wie, hoe en op welke manier we ook communiceren, er zijn vaste uitgangspunten waar we altijd aan vasthouden. Dit zijn de belangrijkste:

- **Hanteer de sociale norm**
We communiceren niet vanuit de regels van de wet, maar sturen vanuit een sociale norm. Dit is het verschil tussen 'rij niet met teveel alcohol op' (de wettelijke norm) en 'rij nuchter' (sociale norm).
- **Draag kennis praktisch en duidelijk over**
Rijden onder invloed is een ingewikkeld en veelzijdig onderwerp. Dan ligt overmatig jargon gebruik en wollige taal op de loer. Te abstract of moeilijk taalgebruik heeft kans de doelgroep niet te raken. Probeer dit te voorkomen.
- **Maak gedragsinstructies behapbaar en concreet**
Dit noemen we ook wel handelingsperspectief. Laat duidelijk weten welk gedrag je verwacht en hoe iemand dit gedrag kan vertonen. Niet belerend, wel duidelijk.
- **Maak gebruik van social modeling**
We rijden niet onder invloed. Niet omdat de wet dit zegt, maar omdat we dit als maatschappij niet accepteren. Gebruik, om dit beeld kracht bij te zetten, rolmodellen die als voorbeeld dienen voor de doelgroep.
- **Voorkom angstboodschappen**
Angst aanjagen is vaak niet de weg tot gedragsverandering. Sterker nog, het kan zelfs een averechts effect hebben. Als je toch een waarschuwend of negatieve boodschap wil benadrukken, koppel dit dan altijd aan handelingsperspectief. Wat moet je wel doen en wat kun je doen als je het gewenste gedrag niet kunt vertonen (door bijvoorbeeld verslaving)?

Communicatieboodschappen: het message house

Het message house is een schematisch handvat voor het communiceren over rijden onder invloed. Het is toepasbaar voor iedere organisatie, van kennisinstututen tot handhavers. Zo communiceren we specifiek en vanuit expertise, maar werkend vanuit dezelfde uitgangspunten. Een aantoonbaar effectieve methode bij rijden onder invloed.

Checklist

De uitgangspunten en boodschappen een plek geven in de huidige communicatiestrategieën is voornamelijk een taak voor de communicatieprofessionals van de betrokken partijen. Echter zijn er wel een aantal basisregels en uitgangspunten. Deze staan achterin het document, in de vorm van een handige checklist.

De handreiking in één oogopslag:

- ✓ De sociale norm staat centraal.
- ✓ Communiceer praktisch en duidelijk.
- ✓ Bied handelingsperspectief!
- ✓ Gebruik de boodschappen uit het message house.
- ✓ Kijk achterin voor belangrijke checkvragen!

3. Achtergrond

Rijden onder invloed valt onder artikel 8 van de Wegenverkeerswet. Voor verschillende middelen die het rijgedrag beïnvloeden, gelden ook verschillende maatregelen. In dit hoofdstuk behandelen we de regels, effecten en consequenties van rijden onder invloed.

Wat zegt de wet?

Artikel 8 van de Wegenverkeerswet stelt: "Het is eenieder verboden een voertuig te besturen of als bestuurder te doen besturen, terwijl hij verkeert onder zodanige invloed van een stof, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet weten, dat het gebruik daarvan - al dan niet in combinatie met het gebruik van een andere stof - de rijvaardigheid kan verminderen, dat hij niet tot behoorlijk besturen in staat moet worden geacht." Artikel 8 is toepasbaar op o.a. automobilisten, motorrijders, bromfietzers, snorfietsers, fietsers en bestuurders van een gehandicaptenvoertuig (met of zonder motor).

Effecten

Alcohol, drugs en rijgevaarlijke medicijnen beïnvloeden rijvaardigheden negatief. Afhankelijk van het middel rijden bestuurders impulsiever en roekelozter, en kunnen ze verkeerssituaties minder goed beoordelen. Ze herkennen gevaren vaak later, reageren hier minder snel op, en besturen het voertuig vervolgens slechter. Ook leidt alcoholgebruik in het verkeer tot onvoorspelbaar rijgedrag,

zoals variëren in snelheid en slingeren. Deze vaardigheden verminderen al vanaf een alcohol-promillage van 0,2. Voor andere middelen gelden andere grenzen. In figuur 1 zie je een overzicht van de werking en duur van verschillende middelen.

Zoals je ziet in figuur 1, blijven sommige middelen langer in het lichaam aantoonbaar dan andere. De tijd dat alcohol en drugs in het lichaam aantoonbaar blijven is afhankelijk van:

- Het soort drug;
- De kwaliteit en hoeveelheid van de drugs;
- De frequentie van gebruik;
- Individuele kenmerken, zoals de stofwisseling en het gewicht van de persoon.

Voor een combinatie van drugs, alcohol en/of rijgevaarlijke medicijnen, geldt een nullimiet.

Figuur 1: De aantoonbaarheidsduur en maatregelen voor verschillende drugstypen in een overzicht.

Wat zegt de wet? De aantoonbaarheidsduur en maatregelen op een rij									
Middel	Alcohol ¹	Lachgas	Cannabis	Cocaine	Speed	XTC, MDMA	GHB	Ketamine	Opiaten
 Aantoonbaarheid (in uren)	 1,5 <small>(per glas)</small>	 ?	 6-8 <small>(1 joint)</small>	 4	 10-20	 16-40	 4-8	 3	 5
 Mogelijke maatregelen bij overtreding limiet*									

* Precieze maatregel afhankelijk van mate van overschrijding.

Geldboete Cursus (EMD/EMA) Psychologisch onderzoek Strafblad Rijbewijs kwijt Gevangenisstraf

Disclaimer: Rijden als je onder invloed bent van alcohol, drugs en rijgevaarlijke medicijnen is verboden. Hoelang het duurt voordat de effecten uitgewerkt zijn, verschilt per middel en per persoon. De aantoonbaarheidsduur kan langer zijn dan hier in deze tabel aangegeven. Onderzoeken en cursussen zijn voor rekening van de overtreder.

Risicobewustzijn

De gemiddelde Nederlander weet dat alcohol de rijvaardigheid verslechtert. Dit geldt minder voor bestuurders van (brom- en snor)fietsen en scooters. De vervoersmiddelen die men vaak gebruikt als alternatief voor de auto na een avond uit. Ook is het bewustzijnsniveau rondom bepaalde drugs, zoals wiet, lachgas en rijgevaarlijke medicijnen, niet altijd even hoog.

Maatregelen & Consequenties

Na aanhouding van bestuurders die rijden onder invloed van alcohol of drugs kan de politie een mededeling naar het CBR sturen, en een proces verbaal naar het OM. Hierna kunnen bestuursrechtelijke maatregelen en/of strafrechtelijke sancties volgen. Ook kunnen bestuurders een strafblad krijgen, met mogelijk een ontzegging van een VOG tot gevolg.

Voor het controleren op drugsgebruik na staandhouding bestaan 2 manieren: een speekseltest en psychomotorisch onderzoek, zoals van de oog- of spraakfuncties. Bij een positieve test op één of beide onderzoeken volgt een bloedtest. De uitslag hiervan wordt schriftelijk bekendgemaakt. Als de politie vermoedt dat een bestuurder onder invloed is van rijgevaarlijke medicijnen kan er ook een bloedtest volgen.

Bij drugsgebruik meldt de politie een positieve uitslag op het bloedonderzoek bij het CBR. Het CBR volgt dan het stroomschema Procedure Mededelingen, zoals te vinden op www.cbr.nl. Daarnaast kan het Openbaar Ministerie een boete en/of gevangenisstraf opleggen, of de rijbevoegdheid voor maximaal 5 jaar ontzeggen. Een rijbewijs wordt automatisch ongeldig verklaard zodra een bestuurder binnen 5 jaar 2 keer veroordeeld wordt voor rijden onder invloed. De bestuurder moet dan op eigen kosten opnieuw rijexamen doen.

Lachgas

Ook lachgasgebruik verslechtert de rijvaardigheid. Anders dan bij alcohol en drugs is het niet bekend hoelang lachgas aanwezig blijft in het lichaam. Lachgas is (nog) niet te meten met bloed- of speekseltesten. Lopende onderzoeken van Universitair Medische Centra in Maastricht en Leiden hopen een effectieve meetmethode vast te stellen.

Er bestaat geen wettelijk limiet op rijden onder invloed van lachgas. Lachgas staat sinds 1 januari 2023 op lijst II van de Opiumwet. Daarmee wordt de handel, het bezit en de productie van lachgas voor recreatief gebruik verboden.

Aanvullende onderzoeken en maatregelen

Er bestaat een Educatieve Maatregel voor zowel Drugs (EMD) als Alcohol (EMA). Een educatieve maatregel is een verplichte cursus die gevaarlijk gedrag in het verkeer inzichtelijk maakt. De kosten hiervan zijn voor de overtreder. Voor een EMD bedraagt deze €1099,-. Voor een EMA €1075,-. Kijk voor een overzicht van de maatregelen en consequenties op de website van het CBR.

Het CBR kan ook een geschiktheidsonderzoek drugs of alcohol opleggen, waarbij de afhankelijkheid van het gebruik wordt onderzocht. Zolang dit onderzoek loopt, is het rijbewijs ongeldig. Dit onderzoek bestaat uit een psychiatrisch, lichamelijk en/of laboratoriumonderzoek. Allemaal op kosten van de overtreder. Als iemand afhankelijk blijkt, kan het CBR het rijbewijs ongeldig verklaren.

Na een jaar kan de bestuurder een nieuw onderzoek aanvragen. Is er dan geen sprake meer van een afhankelijkheid, krijgt de bestuurder zijn rijbewijs terug. Na een jaar wordt opnieuw getest. En dan nog eens, 3 jaar later. Pas na het succesvol doorkomen van dit onderzoek krijgt de bestuurder zijn rijbewijs terug voor onbepaalde tijd.

4. Uitgangspunten CASI-traject

Er zijn belangrijke overeenkomsten tussen de wettelijke kenmerken van rijden onder invloed van alcohol en rijden onder invloed van drugs en andere middelen. Maar er zijn ook enkele belangrijke verschillen.

Om rijden onder de invloed van alcohol te ontmoedigen, hanteert de Rijksoverheid sinds 2001 de Bob-campagne. De term Bob is inmiddels onderdeel van de Nederlandse cultuur en een ingeburgerd begrip.

Meerdere doelgroepen, meerdere boodschappen

CASI staat voor Communicatie Activatie Strategie Instrument. Het is een methodiek om vragen rondom gedragsverandering te onderzoeken en voor die vragen de meest effectieve gedragsbeïnvloedende technieken te analyseren. Uit het CASI-traject met de centrale vraag 'Is het mogelijk om met één centrale boodschap verschillende doelgroepen te stimuleren om nuchter aan het verkeer deel te nemen (alcoholvrij en drugsvrij)?' bleek dat één overkoepelende centrale boodschap, zoals die van de Bob-campagne, onvoldoende effect zou hebben op het gedrag van de verschillende doelgroepen. Andere succesvolle factoren van de Bob-campagne – zoals communiceren vanuit de sociale norm – worden wel meegenomen. Deze vormen, samen met andere gedragsbeïnvloedende technieken uit het CASI-traject, de basis voor de communicatie rondom rijden onder invloed. We identificeerden de volgende gedragsbeïnvloedende technieken voor succesvolle communicatie rondom rijden onder invloed:

1. Gebruik de sociale norm

Communiqueer altijd met het gedrag dat je wilt aanmoedigen, in plaats van het gedrag dat je wilt ontmoedigen. Probeer dit gewenste gedrag ook positief te framen. Dit sluit aan op bestaande overheidscampagnes, waar zowel descriptief (wat populair is. Bijvoorbeeld: 'Word geen clown in het verkeer') en injunctief (wat je hoort te doen. Bijvoorbeeld: 'Spreek af wie de Bob is en zeg het hardop') wordt gebruikt.

2. Draag kennis praktisch en duidelijk over

Communiqueer de voordelen van nuchter rijden, zoals veiligheid en het voorkomen van boetes. Verklaar misvattingen, zoals de langdurige werking van bepaalde stoffen in je lichaam. Concretiseer risico's, zoals het effect van alcohol en drugs op je reactievermogen en coördinatievermogen. Kortom: maak risico's en gevolgen duidelijk, in plaats van enkel te spreken met een wijzende vinger.

3. Maak gedragsinstructies behapbaar

Wil je gedragsverandering laten slagen, dan moet het gedrag dat je stimuleert specifiek, uitvoerbaar en realistisch zijn. Denk hierbij aan het gebruik van specifieke context cues: "Bij situatie X vertoon ik gedrag Y".

4. Social modeling

Door naar anderen te kijken, leren we wat gepast gedrag is. Het gebruiken van een rolmodel kan daarom een succesvolle tactiek zijn. Daarbij is het wel zaak het juiste rolmodel te kiezen: alleen als de doelgroep zich identificeert met het rolmodel is er een kans dat ze het gedrag ook adopteren. Ook storytelling kan bijdragen om je boodschap over te brengen bij de doelgroep. Ook hier is identificatie cruciaal.

5. Voorkom angstboodschappen (in het Engels: fear appeals)

Pas op met het gebruik van angstboodschappen. Deze kunnen namelijk enkel effectief zijn als ze samengaan met een concreet en haalbaar handelingsperspectief. Bijvoorbeeld: 1) informatie over dreiging ("Alcohol verhoogt het risico op een verkeersongeluk"), 2) coping of handvat voor gedrag ("Dus, regel een taxi als je gedronken hebt").

5. Het message house

Communicatie over rijden onder de invloed van alcohol, drugs en andere middelen kent vele betrokken partijen, met eigen boodschappen. Om te zorgen dat deze boodschappen wel optellen tot één geheel, stelden we een message house op.

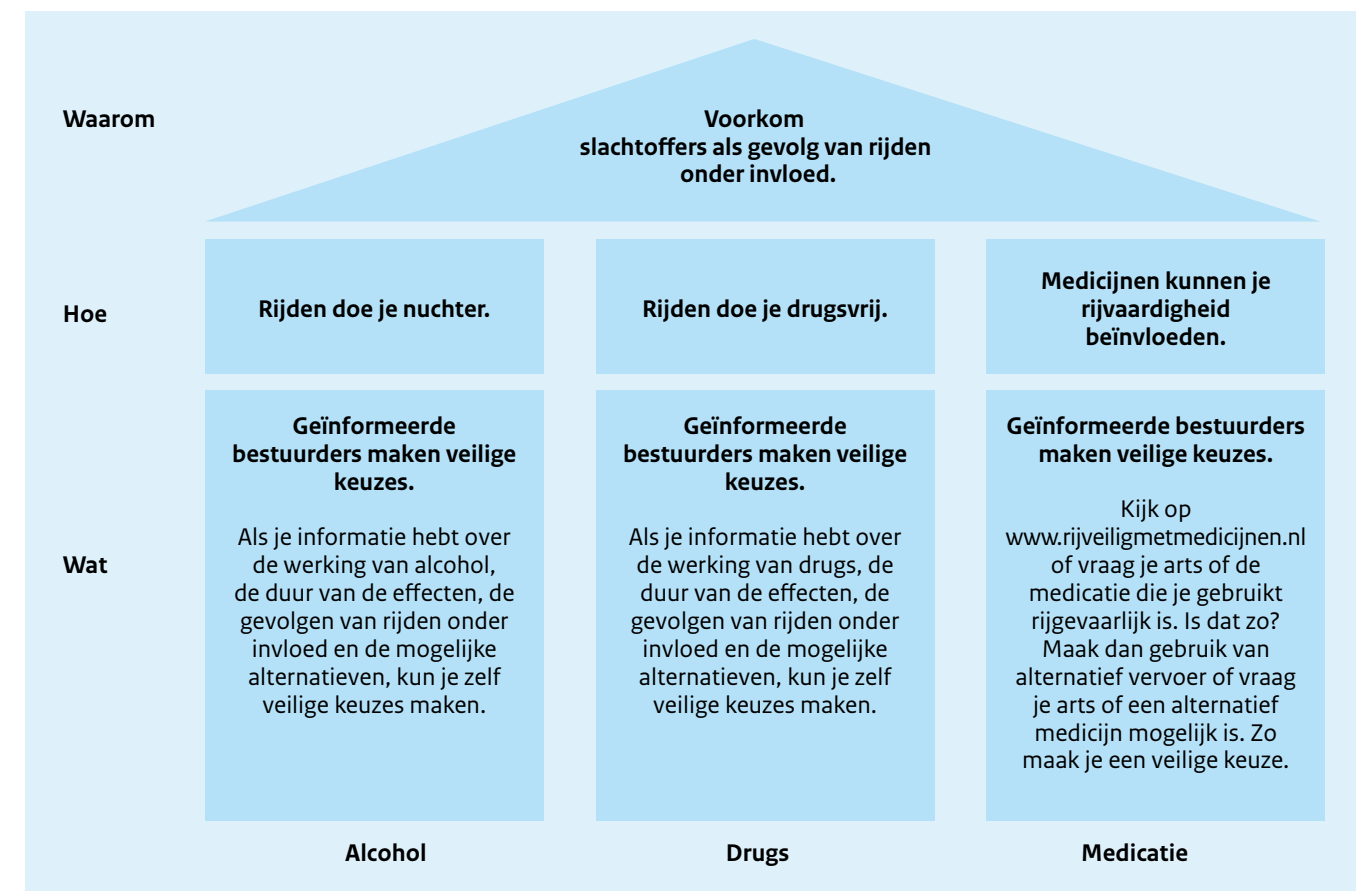
Boodschap algemeen

Dit message house bevat thematische boodschappen voor het communiceren over rijden onder invloed. Afhankelijk van waarom, hoe of wat je met je doelgroep communiceert, baseer je je boodschap op het message house. Dit is toepasbaar voor iedere organisatie, van kennisinstellingen tot handhavers.

De voorgestelde boodschappen zijn een richtlijn. Deze mogen letterlijk terugkomen in je communicatie. Communicatie over rijden onder invloed heeft echter aangetoond een beter effect te hebben door deze af te stemmen op de doelgroep.

De doelgroepdefinities van de kennisinstellingen en overheidsorganisaties die betrokken zijn bij deze communicatie lopen sterk uiteen. Zo communiceren sommige organisaties enkel naar jongeren, terwijl andere organisaties zich juist richten op een brede doelgroep boven de 35 jaar oud. We zijn ons bewust van deze verschillen en zouden in de toekomst graag een compleet beeld vormen over welke organisatie welke doelgroep bedient. Voor nu is dit door elke organisatie in te vullen op basis van eigen expertise.

Figuur 2: Het message house.

6. Hoofdboodschap

Iedere organisatie heeft een eigen boodschap en een eigen doelgroep. Onze gezamenlijke hoofdboodschap zal je dus zelden zo direct verwoord zien worden in communicatie, maar de insteek van de boodschap des te meer. In deze hoofdboodschap zie je dan ook terug waarom we communiceren over rijden onder invloed. Om slachtoffers als gevolg van rijden onder invloed te voorkomen.

De hoofdboodschap is:

Voorkom slachtoffers als gevolg van rijden onder invloed.

Verkeersveiligheid is voor iedereen. Ieder van ons wil prettig reizen en ook weer veilig thuis komen. Ook na een bezoek aan vrienden, familie, café, club, restaurant of festival. Locaties of gelegenheden waarbij alcohol gedronken kan worden. Af en toe een biertje of glas wijn drinken is bij deze gelegenheden vrijwel de standaard. En de drugsmonitor 'Skippen of Trippen' laat zien dat gebruik van drugs ook steeds normaler wordt bij uitgaansgelegenheden. Dat betekent dat we naast mensen met alcohol op in het verkeer ook steeds meer te maken hebben met mensen die onder de invloed zijn van drugs.

Bij een aanzienlijk deel van de (dodelijke) verkeersslachtoffers speelden alcohol en/of drugs een rol. We willen verkeersslachtoffers voorkomen. Het gaat dan niet alleen om de mensen die zelf onder invloed rijden, maar ook om andere betrokkenen bij het verkeersongeluk. Rijden onder invloed zorgt voor veel leed. In de eerste plaats natuurlijk voor de slachtoffers. Maar het leidt ook tot immateriële schade (bijvoorbeeld in de vorm van psychische klachten) en materiele schade (bijvoorbeeld aan voertuigen). We willen het aantal slachtoffers daarom in eerste instantie verminderen, maar het liefst voorkomen we het natuurlijk helemaal. Dat doen we door specifiek onderzoek, gezamenlijk beleid, duidelijke en meer gerichte voorlichting over de effecten en gevaren van rijden onder invloed en stevige handhaving.

7. Subboodschappen

De subboodschappen verdelen we onder in 3 categorieën: alcohol, drugs en medicijngebruik. Deze vragen namelijk alle drie om een andere benadering. Door het verschil in bewustzijnsniveau van de doelgroepen, of de toepasselijkheid van termen als 'nuchter'.

Toch zijn er ook belangrijke overeenkomsten. We hebben de subboodschappen daarom onderverdeeld in 2 niveaus per categorie: hoe en wat. Ook deze boodschappen zijn toe te passen binnen een breed speelveld aan partners met hun eigen communicatiestrategie.

Hoe

Alcohol: Rijden doe je nuchter.

In onze communicatie over alcohol houden we de sociale norm aan in plaats van de wettelijke norm. Dat betekent dat we nuchter rijden stimuleren, in plaats van rijden onder het toegestane promillage. We benadrukken het gewenste gedrag in de formulering van de zin en de uitwerking van de communicatie die onder deze boodschap valt.

Drugs: Rijden doe je drugsvrij.

Uit onderzoek blijkt dat de term 'nuchter' niet in verband wordt gebracht met drugs, maar alleen met alcohol. Daarom gebruiken we hier het woord 'drugsvrij'. Ook hier benadrukken we de norm: rijden doe je drugsvrij. We blijven weg van uitspraken over het gebruik van drugs in het algemeen en laten ruimte over om een eigen invulling te geven aan specifieke drugstypen.

Medicatie: Medicatie kan je rijvaardigheid beïnvloeden

Op www.rijveiligmetmedicijnen.nl staat of je bij het innemen van deze medicatie mag deelnemen aan het verkeer. Je kunt dit ook aan je arts vragen. Mag je met deze medicatie niet rijden? Neem dan geen risico. Laat iemand anders voor je rijden als je toch op pad moet of overleg met je arts of er andere medicatie beschikbaar is. Zo ben je een verantwoordelijk bestuurder. En verantwoordelijke bestuurders voorkomen slachtoffers in het verkeer.

Wat

Geïnformeerde bestuurders maken veilige keuzes.

Er zijn dus belangrijke verschillen tussen de 3 categorieën, maar het doel van de communicatie komt overeen: we willen het risicobewustzijn voor drugs, alcohol en rijgevaarlijke medicijnen in het verkeer verhogen. Want wie alle informatie heeft, kan een veilige beslissing nemen. Dat verhoogt de kans op succesvolle gedragsverandering.

Voor zowel alcohol als drugs communiceren we daarom over de volgende thema's: de werking en effecten van middelen in het verkeer, en de duur van die effecten. Voor alcohol en drugs geldt dat we communiceren over de alternatieven, zoals iemand anders laten rijden of gebruikmaken van het openbaar vervoer. Een combinatie van verschillende middelen kent een nullimiet en wordt meegenomen door te communiceren met 'rij nuchter, drugsvrij of vrij van rijgevaarlijke medicijnen.'

Voor medicatie richten we ons op het lezen van de bijsluiters om te bepalen of de medicatie rijgevaarlijk is, om vervolgens te kunnen bepalen of je kan deelnemen aan het verkeer of gebruik moet maken van alternatieven. Daarbij valt niet alleen te denken aan alternatief vervoer, maar ook aan digitale mogelijkheden zoals beeldbellen bij een doktersbezoek, bijvoorbeeld.

Het verstrekken van informatie over de wetgeving, maatregelen, werking en effecten van middelen, inclusief mogelijke consequenties, zorgt voor geïnformeerde bestuurders. Dit deel van het message house is de meest actiematige en praktische boodschap. Hiermee moedigen we organisaties en communicatiemedewerkers aan om met specifieke, doelgroepgerichte informatie de doelgroepen te informeren en het handelingsperspectief te bieden om de juiste keuzes te maken in het verkeer.

8. Voorbeeldpassages

De boodschappen van het message house bieden handvatten voor de communicatie. Maar het is misschien nog niet altijd heel makkelijk om dit in de uitwerking voor je te zien. Onderstaande passages verwerken de hoofdboodschap en de subboodschappen in directe communicatie met de doelgroep. De informerende passages over de effecten van alcohol en drugs moeten richting de communicatie altijd gekoppeld worden aan een boodschap over de sociale norm of handelingsperspectief.

Voorgestelde passage waarin de hoofdboodschap duidelijk gecommuniceerd wordt

Vrij zijn om te gaan en te staan waar je wilt, is een groot goed. Het is ook een verantwoordelijkheid. Een leuke avond met vrienden of familie naar de sportclub, kroeg, of een verjaardag, moet vooral dat blijven: leuk. Kruip dus alleen achter het stuur als je nuchter en drugsvrij bent, en geen rijgevaarlijke medicijnen slikt. Elk verkeersslachtoffer dat we voorkomen is van levensbelang.

Subboodschap 'hoe' – alcohol

Iedereen weet dat alcohol en verkeer niet samengaan. Steeds meer Nederlandse automobilisten kiezen ervoor geen alcohol te drinken en noemen zich dan Bob. Deze afspraak kun je vooraf maken met je passagiers. Maar ook als je alleen rijdt, kun je een Bob zijn. Wie nuchter rijdt, rijdt verantwoordelijk. (bron: www.komveiligthuis.nl)

Subboodschap 'hoe' – drugsgebruik

Wie drugs gebruikt, heeft zichzelf niet altijd onder controle. Ook als dat wel zo lijkt. Sommige drugs blijven tot wel 40 uur in je systeem. Een verantwoordelijk bestuurder rijdt drugsvrij. En een verantwoordelijk bestuurder verkleint de kans op ongelukken in het verkeer.

Subboodschap 'hoe' – medicatie

In je bijsluiter staat de invloed van de medicatie beschreven. Ook of je met het gebruik van de medicatie mag deelnemen aan het verkeer. Lees deze goed en neem geen risico. Je kunt dit ook aan je arts vragen. Is de medicatie rijgevaarlijk? Laat dan iemand anders voor je rijden als je toch op pad moet of vraag je arts om een veilig alternatief. Zo ben je een verantwoordelijke bestuurder. En verantwoordelijke bestuurders voorkomen slachtoffers in het verkeer.

Voorgestelde passages over de effecten van alcohol, drugs en rijgevaarlijke medicijnen. Zie voor disclaimers en verwijzingen pagina 18.

Alcohol

Na het drinken van één glas alcohol (0,2%) duurt het minstens 1,5 uur voordat het niet meer aantoonbaar is bij een blaas- of bloedtest. Hoe meer je drinkt, hoe langer dit duurt. Ook je geslacht, bouw en gewicht hebben invloed op het effect van alcohol.

Hasj/wiet (cannabis)

Na het roken van cannabis duurt het minstens zo'n 6 tot 8 uur voordat je weer mag rijden. Bij regelmatig en zwaar blowen is cannabis veel langer aantoonbaar. Ook na 8 uur kun je dus nog boven het wettelijke limiet meten. Voor medicinale cannabis kan dit zelfs 15 uur zijn. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

XTC/MDMA

Na het nemen van een XTC-pil of MDMA duurt het minstens zo'n 16 tot 40 uur voordat je weer mag rijden. Zelfs bij een halve of een kwart pil is dit de richtlijn. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

Ketamine

Na het nemen van ketamine duurt het minstens 3 uur voordat je weer mag rijden. Bij regelmatig en zwaar gebruik is het middel veel langer aantoonbaar. Ook na 3 uur kun je dus nog boven het wettelijke limiet meten. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

Cocaïne

Na het nemen van cocaïne duurt het minstens 4 uur voordat je weer mag rijden. Bij regelmatig en zwaar gebruik is het middel veel langer aantoonbaar. Ook na 4 uur kun je dus nog boven het wettelijke limiet meten. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

Opiaten

Bij eenmalig gebruik van opiaten kan het middel tot zo'n 5 uur aantoonbaar zijn. Bij regelmatig en zwaar gebruik is het middel veel langer aantoonbaar. Ook na 5 uur kun je dus nog boven het wettelijke limiet meten. Voor medicinale opiaten is dit 12 uur. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

Benzoiden

Bij eenmalig gebruik van benzoiden ('pammen') kan het middel tot zo'n 8 uur aantoonbaar zijn. Bij regelmatig en zwaar gebruik is het middel veel langer aantoonbaar. Ook na 8 uur kun je dus nog boven het wettelijke limiet meten. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

Combinatie drugs/alcohol/medicatie

Het combineren van drugs, alcohol of medicijngebruik vergroot het risico op een ongeval aanzienlijk. Daarom kent het combineren van drugs en alcohol een nullimiet. Hoe lang het effect exact duurt, is afhankelijk van onder meer je geslacht, bouw en gewicht.

9. Checklist

Iedere betrokken partij heeft binnen zijn eigen vakgebied en domein een eigen manier van communiceren. Vaak hebben zij ook hun eigen schrijfwijzer. Hier willen wij geen afbreuk aan doen. In plaats daarvan vind je hier een praktische checklist die iedere communicatieprofessional kan helpen bij het samenstellen van effectieve communicatie rondom rijden onder invloed. Stel jezelf deze vragen zodra je aan de slag gaat met een communicatiemiddel, of gebruik het als controlemiddel.

Ben je **BOB**, zeg het hardop!

Belangrijke informatieportalen:

Alcoholinfo.nl
CBR.nl
Drugsinfo.nl
Komveiligthuis.nl
OM.nl
Rijveiligmetmedicijnen.nl
Trimbos.nl

Checklist

Taalgebruik

- Communiceer je positief?**
Stigmatiserend taalgebruik en negatieve labels beïnvloeden het zelfbeeld negatief. Positief taalgebruik beïnvloedt het zelfbeeld positief. Dus: rij nuchter, in plaats van 'gebruik geen drugs of alcohol in het verkeer.' Dit is vergelijkbaar met de Bob-campagne, waar de nuchtere bestuurder wordt neergezet als verantwoordelijke held.
- Gebruik je geen stigmatiserend taalgebruik?**
Criminaliseer drugsgebruikers niet. Dat bemoeilijkt de weg naar zorg en hulp. Benoem bijvoorbeeld dat drugsgebruik niet toegestaan is, maar voorkom het labelen van drugsgebruikers als criminelen of drugsgebruik als criminele activiteit.
- Ben je je bewust van je woordkeuze?**
In de voorbeeldpassages zijn zinnen opgenomen die geschikt zijn in de communicatie rondom rijden onder invloed. De woorden in deze passages zijn positief en niet-stigmatiserend.

Toon

- Is de communicatie genuanceerd?**
Belicht meerdere kanten van drugsgebruik, zoals de werking van drugs, motieven voor gebruik versus risico's, recreatief versus probleemgebruik, etc. Drugs- en alcoholgebruik kent vele oorzaken. Een te eenduidige boodschap komt belerend over en verkleint de kans op succes.
- Ben je voldoende specifiek?**
Communiceer voor een zo specifiek mogelijke doelgroep. Bijvoorbeeld mensen die een specifiek middel gebruiken (cannabisgebruikers zullen zich niet aangesproken voelen door een campagne tegen harddrugs in het verkeer). Richt je niet op het algemene publiek.
- Gebruik je de juiste bronnen en verwijzingen?**
Verwijs altijd naar officiële bronnen, zoals het Trimbos instituut, www.drugsinfo.nl, www.rijveiligmetmedicijnen.nl en de preventie-afdeling van de regionale instelling van verslavingszorg. Gebruik altijd de meest recente gebruikscijfers van de www.nationaledrugmonitor.nl.
- Voorkom je alarmerende boodschappen zonder handelingsperspectief?**
Angst aanjagen is vaak niet de weg tot gedragsverandering. Koppel een waarschuwend bericht altijd aan handelingsperspectief.

Beeldgebruik

- Ben je niet onbewust aan het stigmatiseren?**
Pas op dat de afbeeldingen die je gebruikt niet stigmatiseren. Gebruik bijvoorbeeld geen afbeelding van iemand die er ongezond en mager uitziet en drugs gebruikt.
- Breng je in plaats daarvan juist het gewenste gedrag in beeld?**
Gebruik bijvoorbeeld beelden van mensen met frisdrank of een zelfverzekerde, nuchtere bestuurder.

10. Disclaimers en verwijzingen

Combineer communicatie over rijden onder invloed zo vaak mogelijk met een disclaimer. Deze disclaimers bieden direct handelingsperspectief voor lezers die zich aangesproken voelen en verwijzen door naar gespecialiseerde hulplijnen of informatieportalen.

Disclaimer drugsgebruik

Rijden als je onder invloed bent van drugs is verboden. Hoelang het duurt voordat de effecten van drugs uitgewerkt zijn, verschilt per drug en per persoon. Heb je vragen of maak jij je zorgen over het drugsgebruik van jezelf of iemand anders? Bel de drugsinfolijn op 0900-1995 of ga naar www.drugsinfo.nl.

Disclaimer alcoholgebruik

Rijden als je onder invloed bent van alcohol is verboden. Maar tijdens een avondje uit ligt de verleiding om te drinken altijd op de loer. Ben jij de Bob? Zeg het hardop! Zo wordt het makkelijker om Bob te blijven. Kijk voor meer informatie op www.komveiligthuis.nl. Heb je vragen of maak jij je zorgen over het alcoholgebruik van jezelf of iemand anders? Bel de alcoholinfolijn op 0900-1995 of kijk op www.alcoholinfo.nl.

Disclaimer lachgasgebruik

Rijden onder invloed van verdovende middelen is verboden. Word geen clown in het verkeer | Rij ballonvrij. Kijk voor meer informatie op www.teamalert.nl.

Disclaimer medicijngebruik

Rijden onder invloed van rijgevaarlijke medicijnen is verboden. Controleer altijd goed de bijsluiter als je medicatie gebruikt of raadpleeg je arts. Mag je niet deelnemen aan het verkeer? Vraag dan aan de arts of apotheker of er een rijveiliger alternatief is. Heb je vragen? Kijk op www.rijveiligmetmedicijnen.nl.

Disclaimer combinatie drugs/alcohol/medicatie

Het combineren van drugs, alcohol of medicijngebruik kent een nullimiet. Dit betekent dat het te allen tijde verboden is.

11. Bronnen

- <https://swov.nl/nl/factsheet/rijden-onder-invloed-van-alcohol>
- <https://trafieg.nl/trafieg-downloads/wat-doen-alcohol-en-drugs-met-jou>
- <https://www.om.nl/onderwerpen/verkeer/handhaving/alcohol/educatieve-maatregelen>
- <https://www.alcoholinfo.nl/verkeer/ema-lema-cursus>
- <https://www.tanger.nl/kennisbank/straf-rijden-onder-invloed-van-alcohol/>
- <https://trafieg.nl/trafieg-downloads/wat-doen-alcohol-en-drugs-met-jou>
- WHO (2016). Drug use and road safety. A policy brief. World Health Organization, Geneva.
- Couper, F.J. & Logan, B.K. (2014). Drugs and human performance fact sheets. Report No. DOT HS 809 725. National Highway Traffic Safety Administration (NHTSA), Washington.
- <https://trafieg.nl/trafieg-downloads/wat-doen-alcohol-en-drugs-met-jou>
- https://www.eerstekamer.nl/overig/20140924/advies_analytische_grenswaarden
- <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2016-529.html>
- <https://wetten.overheid.nl/BWBR0039687/2022-07-01>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verkeersveiligheid/vraag-en-antwoord/drugs-in-het-verkeer>
- <https://www.om.nl/onderwerpen/verkeer/handhaving/alcohol/educatieve-maatregelen>
- <https://www.alcoholinfo.nl/verkeer/ema-lema-cursus>
- <https://www.tanger.nl/kennisbank/straf-rijden-onder-invloed-van-alcohol/>
- Trojan, J., Saunders, B.P., Woloshynowych, M., Debinsky, H.S., et al. (1997). Immediate recovery of psychomotor function after patient-administered nitrous oxide/oxygen inhalation for colonoscopy. In: Endoscopy, vol. 29, nr. 1, p. 17-22.
- Garakani, A., Jaffe, R.J., Savla, D., Welch, A.K., et al. (2016). Neurologic, psychiatric, and other medical manifestations of nitrous oxide abuse: A systematic review of the case literature. In: The American journal on addictions, vol. 25, nr. 5, p. 358-369.
- <https://open.overheid.nl/repository/ronl-1786e7977d9d405755a5b903d9f47645b9ed3197/1/pdf/tk-handhaving-op-lachgasgebruik-in-het-verkeer.pdf>
- Kamerbrief Drugspreventie (2021). <https://open.overheid.nl/repository/ronl-1ca2b698-7778-4496-8a0b-e8b9584c2b4e/1/pdf/kamerbrief-over-voortgangsbrief-drugspreventie.pdf>
- McGinty, E. E., Kennedy-Hendricks, A., & Barry, C. L. (2019). Stigma of addiction in the media. In The stigma of addiction (pp. 201-214). Springer, Cham.
- Drummond, D. C. (2001). Theories of drug craving, ancient and modern. Addiction, 96(1), 33-46.
- Mollen, A., & Wilson, H. (2010). Engagement, telepresence and interactivity in online consumer experience: Reconciling scholastic and managerial perspectives. Journal of business research, 63(9-10), 919-925
- Forsyth, A. J. (2012). Virtually a drug scare: Mephedrone and the impact of the Internet on drug news transmission. International Journal of Drug Policy, 23(3), 198-209.
- <https://motivationalinterviewing.org/understanding-motivational-interviewing>
- <https://ed.stanford.edu/news/misfit-or-miss-goody-two-shoes-study-shows-misperceptions-abound-among-adolescents>
- <https://greatergood.berkeley.edu/article/item/teens-overestimate-bad-behavior-peers>

Dit is een uitgave van

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

www.rijksoverheid.nl

0800 - 8000

juli 2023 | WVL0623ZB170